

tırnak makası leylek
kilit dağ keçisi
gazoz açacağı aslan

“...hayvanların
‘kariyeri’ kötüye
gitmiştir.
Tarihsel açıdan
başarısız
olmuşlardır.”

—Oxana Timofeeva, “Hayvanların Tarihi” s.12, Kolektif Kitap

Felsefe hayvan hakkında ne söyler? Bu konudaki yaygın tutumu alışıldık bir hiyerarşi kalıbına oturtmak mümkün gibidir. Hayvanların bitkilerden “daha iyi” olduğu, insanların hayvanlardan “daha iyi” olduğu, erkeklerin kadınlardan “daha iyi” olduğu, özgür yurttaşların kölelerden “daha iyi” olduğu fikri epey zaman önce Aristoteles’te karşımıza çıkmıştır. Aşağıda kalan taraf “kötü” olduğu için değil, üstün taraf neyin “iyi” olduğunu daha iyi bildiği için. Açıkça hayvanlıktan “taraf olup” bu hala pek insanca dünyada hayvan türünün eşit temsil edilmesi amacıyla hayvan hakları ve hayvanların özgürleşmesi için savaş verenler dahi insanlığın insani olmayan doğaya tahakküm (şimdilerde yaygın biçimde eleştirilen bir tahakküm) uyguladığı fikrinden vazgeçememektedir; sanki insani olmayan doğanın bizden gelecek yardıma, saygıya, desteğe, tanınmaya sahiden ihtiyacı varmış gibi.

geleneksel sıralama

1. erkekler
2. kadınlar
3. hayvanlar
4. bitkiler

alternatif sıralama

1. bitkiler
2. hayvanlar
3. insanlar

Merkezi, yöneten bir beynin bulunmaması

Aslında bitki zekâsı konulu güncel araştırmaların çoğu dağıtılmış işlem ve ağ bilimini temel alıyor. İnsanlarda beyin, vücudun bir nevi kontrol merkezi olarak düşünülürken bitkiler ve sinir sistemi olmayan başka varlıklarda bilgi tüm sisteme yayılmış durumda. Ağaç bilinci uzmanı yazarın da belirttiği üzere bu, orman iletişim sistemlerinde açıkça görülüyor. Yazar ağaçların toprak altındaki karmaşık kök ağları ve mantarlarla birbirlerine bağlı olduğunu ve bu kanallar aracılığıyla birbirlerine kimyasallar göndererek haberleştiklerini açıkladı. Bu ağları böcek

saldırıları ve başka tehditler konusunda uyarıda bulunmak ve en çok ihtiyaç duyan ağaçlara karbon, nitrojen, su gibi kaynakları dağıtmak için kullanıyorlarmış. Toprağın altındaki bu sistem internete o kadar çok benziyor ki – merkezsiz, tekrarlı ve aşırı geniş– ekologlar adına “wood wide web”* demişler. Ormanları böylesine verimli ve dirençli hâle getiren tam da zekânın bu dağıtımını işte: merkezi, yöneten bir beynin bulunmaması. Michael Pollan’ın ağaçlar için söylediği gibi, “Beyinden yoksunlukları onların gücü olup çıkıyor.”*